

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
pirha.fi

Valiokunnan kommentit
18.9.2024

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunnan kommentit strategisesta monituottajuusohjelmasta

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunta kiittää mahdollisuudesta lausua monituottajuusohjelmaan. Valiokunnan näkemyksen mukaan ohjelma on laaja, mutta jää valitettavan ylätasolle. Tämä toisaalta ymmärrettävää, sillä kokonaisuus on niin laaja, mutta onko tämä siinä tapauksessa toteutettava ohjelma vai jääkö ainoastaan hienoiksi sanoiksi?

Ohjelmassa hinta ja raha puhuu ylimpänä. Laadun pitäisi aina tulla ensimmäisenä. Uhkana on, että ostopalveluiden kustannuksia pyritään vähentämään tavalla, joka todellisuudessa lisää kustannuksia. Asiakkaille tässä on vaarana tulla paljon vaihtuvuutta ja tarpeetonta palveluntuottajan vaihdosta tulee välttää. Millä tavalla sitä pyritään hillitsemään ja varmistetaan, että palvelukatkoja ei tule, jos toiminta siirtyy omasta yksityiselle tuottajalle tai päinvastoin. Tulee huomioida myös tilanteet, joissa yksityisiä palveluntuottajia vaihdetaan keskenään. Nyt laadukkaasti toiminut yksityinen palveluntuottaja saatetaan vaihtaa kilpailutuksessa marginaalisen säästön vuoksi, koska kilpailutus velvoittaa tarkastelemaan ensisijaisesti hintaa. Tällainen toiminta ei lopulta tuo säästöjä ja heikentää asiakkaiden saaman palvelun laatua. Näiden perusteiden vuoksi tulee tarkoin pohtia muutosten vaikutukset ja taata turvalliset siirtymät asiakkaille mahdollisten muutosten tapahtuessa. Palveluiden tuottamisen keskiössä on kuitenkin ihminen, jolle muutosten ei tulisi näkyä palveluiden laadun heikentymisenä.

Toisaalta tälläkin hetkellä raportoinnin rooli on korostunut ja vie paljon aikaa eri tahoilta. Raportointia tuleekin tehdä vain tarpeeseen, josta on hyötyä. Valiokunta pyytää kiinnittämään huomiota myös työntekijöiden ajankäyttöön. Monituottajuusmallissakaan ei voi olla kohtuutonta raportointivaadetta. Kaikki tämä aika on pois asiakkaalta. Yhdenvertaisuuden näkökohta saattaa unohtua, jos keskitytään ulkopuoliseen raportointiin. Tasapäistetään numeroiden mukaan, mutta tässä helposti jää ihmisten yksilölliset erot ja tarpeet huomaamatta. Tämä

saattaa aiheuttaa uhan väärinymmärryksille ja mahdollisuuden sille, että apua ei saa sellaisena kuin tarvitsisi tai oikeaan aikaan.

Myös järjestöt tekevät raportointia, koska iso osa järjestöjen avustuksista tulee hankerahoituksena. Hankerahoitus usein kuitenkin päättyy, jos toimintaa ei päätetä tukea osana varsinaista toimintaa, jolloin moni hyväkin hanke ja palvelu saattaa loppua hankerahojen loppuessa. Valiokunta pyytää kiinnittämään tähän huomiota, jotta järjestöjen toimintaedellytykset olisivat tulevaisuudessakin hyvät ja hyvinvointialuetta palvelevat.

Monituottajuuden kokonaisuudessa on tärkeää tietää myös oman palvelutuotannon kustannukset, jotta niitä voidaan verrata ostettaviin palveluihin. Lisäksi on tärkeää tietää, mitä palveluita ostetaan ja mitä tuotetaan itse sekä näiden suhde toisiinsa ja suhteen vaikutus neuvotteluvoimaan. Hyvinvointialueella tulee nopeasti ottaa käyttöön omien kustannusten laskentaohjelma, joka huomioi oman tuotannon todelliset kustannukset sekä kilpailutuksista koituvat mahdolliset lisäkustannukset. Samaan aikaan tehokkuutta tulee pystyä tarkastelemaan palveluntuottajien välillä ja laatia tähän mittarit tai kriteerit. Eurojen lisäksi tulisi mitata esimerkiksi asiakaskokemusta ja hoidon laatua. Lisäksi hyvinvointialueen pitää valvoa laatua niin omien palveluiden kuin ostopalveluidenkin osalta. Tärkeintä ei voi olla se, että pyritään valtavaan määrään omaa tuotantoa tai ainoastaan ostopalveluita. Erittäin tärkeää on läpinäkyvyys.

Kilpailuttaminen on hankala, vaikea ja iso asia. Siinä on monta mutkaa matkassa, jotta saadaan hyvä tulos. Miten mahdollistetaan tervettä kilpailutusta? Julkisella sektorilla on vastuu, mistä ostamme ja keneltä – kriteereinä sekä laatu, että hinta. Mitä konkreettisia toimenpiteitä voitaisiin tehdä, että pienet tuottajat pysyvät mukana ja pidetään sanan varsinaisessa merkityksessä monituottajuus voimassa? Valiokunta toivoo, että ohjelmassa huomioitaisiin enemmän yksityrittäjän asemaa ja että hyvinvointialue pystyisi tiedottamaan kilpailutuksista paremmin myös pieniä toimijoita. Tulevaisuudessa yksityrittäjien määrä hyvin todennäköisesti nousee myös sosiaali- ja terveysalalla, joten hyvinvointialueen täytyy varautua myös siihen. Ehdotammekin, että seuraavaan hankintaohjelmaan voisi sisällyttää kirjaukset pk-yritysten ja paikallisten toimijoiden huomioon ottamisen tärkeydestä.

Se mikä tarkoitus kaikella on, eli asiakas - ihminen, ei ole mainittu ollenkaan. Valiokunnan näkemyksen mukaan edelleen ihminen on kaiken keskiössä ja tuotantotapa ei ole ratkaiseva, kunhan asiakas saa palvelut toimivasti ja ajallaan.

Tulevaisuus- ja strategiavaliokunta 18.9.2024